

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odměny zmocněnců zvláště zranitelných obětí

Právní pojem zvláště zranitelné oběti byl do právního řádu ČR zavedený společně s účinností zákona č. [45/2013](#) Sb., o obětech trestných činů dne 1. srpna 2013. Skupinu zvláště zranitelných obětí pak taxativně vymezuje § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů. Tato skupina obětí zahrnuje: děti, osoby, které jsou ve vysokém věku nebo jsou postiženy fyzickým, mentálním, psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou bránit jejich plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s ostatními členy, oběti určitých trestných činů, mezi kterými je i trestný čin znásilnění, a nakonec oběti trestných činů, které mají určitou vlastnost například zahrnovaly nátlak, násilí či pohrůzku násilím.

Právo na bezplatnou právní pomoc

Pro oběti trestné činnosti je vyjma odborné pomoci důležitá i pomoc právní. Ustanovení § 6 odst. 1 zákona o obětech trestných činů nás směřuje na jiný právní předpis, který upravuje poskytnutí bezplatné právní pomoci obětem trestných činů. Tím je ustanovení § 51a odst. 1 trestního řádu, jenž stanovuje zákonné podmínky pro nárok poškozeného na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu.[\[1\]](#) Podle odstavce 2 má zvláště zranitelná oběť nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně i bez splnění podmínek odstavce 1.[\[2\]](#) To znamená, že nemusí osvědčovat či prokazovat nedostatek prostředků k úhradě nákladů spojených s přibráním zmocněnce a bez ohledu na to, zda uplatnila nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.[\[3\]](#) Zařazení zvláště zranitelných obětí do odstavce 2 bylo vedeno záměrem posílit ochranu těchto specifických skupin obětí. Zejména odpadla povinnost zvláště zranitelné oběti podat návrh na rozhodnutí o poskytnutí bezplatné pomoci zmocněncem, o němž by bylo rozhodováno samostatně. Nárok na bezplatnou právní pomoc tak plyne automaticky přímo ze zákona a musí být obecnými soudy přiznán z úřední povinnosti.

Podklad pro realizaci práva na bezplatnou právní pomoc najdeme pak v odst. 7 § 51a trestního řádu, který stanovuje, že náklady vzniklé přibráním zmocněnce poškozeného, který má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu, hradí stát.

Konkrétní odpověď na otázku, zda je možné požadovat náhradu nákladů zmocněnce po pravomocném ukončení případu, aniž by bylo v předchozím trestním řízení rozhodnuto o nároku na bezplatnou právní pomoc poskytovanou zmocněncem, přinesl náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2842/20 ze dne 24. 11. 2020. Případ se týkal situace, kdy byl po pravomocném skončení trestního řízení podán návrh na náhradu nákladů zmocněnce poškozené, která byla obětí domácího násilí a byla považována za zvláště zranitelnou oběť. Tento návrh byl zamítnut s odůvodněním, že klíčovým předpokladem pro přiznání nákladů na zastoupení poškozené zmocněncem ze strany státu je předchozí rozhodnutí o nároku poškozené na bezplatnou právní pomoc zmocněnce. Ústavní soud však uvádí, že orgány trestního řízení by měly směřovat k rozšířenému poskytování bezplatného právního zastoupení zvláště zranitelným obětem, a proto zamítnutí nároku na náhradu nákladů zmocněnce zrušil. Ústavní soud dále stanovil, že právo na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod nelze vykládat tak, že pro přiznání nákladů na zastoupení poškozené zmocněncem ze strany státu musí být předchozí rozhodnutí o nároku poškozené na bezplatnou právní pomoc zmocněnce. Zmocněnec zvláště zranitelné oběti tak může státu účtovat náklady právního zastoupení i po ukončení trestního řízení a bez jakéhokoli předchozího rozhodnutí.

Aktuální problémy

Jak bylo uvedeno, tak po právní moci konečného rozhodnutí zmocněnec vyúčtuje náklady spojené se zastupováním oběti v adhezním řízení. Pokud si zvláště zranitelná oběť nezvolila zmocněnce a soud požádala o jeho ustanovení, dříve se řídila odměna tohoto zmocněnce ustanovením § 10 odst. 5 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb. (advokátní tarif)[\[4\]](#) s tím, že pokud byla poškozenému přisouzena jako náhrada újmy peněžní částka převyšující 10.000,- Kč, za tarifní hodnotu se považuje přiznaná částka.[\[5\]](#) S tímto však dlouhodobě nesouhlasí soudní soustava a naposledy i Ústavní soud posvětil, postup obecných soudů, které při stanovení výše odměny za jeden úkon právní služby záměrně a v celém rozsahu nákladů stěžovatele (tedy jak u nemajetkové újmy, tak i u majetkové škody) aplikují § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu s odůvodněním, že by při aplikaci § 10 odst. 5 advokátního tarifu docházelo ke značnému zvýhodňování zmocněnců oproti obhájčům.

Ústavní soud v nedávné nález sp. zn. IV.ÚS 2334/23 ze dne 10. 1. 2024 uvedl, že pro účely stanovení výše odměny zmocněnce poškozeného při náhradě **nemajetkové újmy** jsou rozhodující závěry vyplývající z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3771/2020, jenž sám zopakoval v usnesení ze dne 14. 2. 2023 sp. zn. I. ÚS 198/23, kdy je v těchto případech třeba vycházet z paušální tarifní hodnoty 50 000 Kč za analogického použití § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu.[\[6\]](#) z jehož nosných důvodů je třeba vycházet.

Aktuální vývoj a judikatura Ústavního soudu

Výše uvedený nález Ústavní soud sp. zn. IV.ÚS 2334/23 ze dne 10. 1. 2024 byl vydán v atmosféře, kdy právě zmocněnci zvláště zranitelných obětí upozorňují na nebývale časté krácení odměn za zastupování obětí a také na neochotu vyplácet zálohy v případě složitých kauz, či velké zpoždění vyplacení odměny po jejím vyúčtování.

Ohledně krácení odměn zmocněnců Ústavní soud dodává, že „jistě nelze přehlížet, že poškozený a jeho zmocněnec mají v trestním řízení při prosazování nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení často ulehčenou úlohu, neboť je oprávněnost tohoto nároku do značné míry (resp. někdy i v plné míře) objasňována činností orgánů činných v trestním řízení. Pak ovšem adekvátní řešení menší intenzity a významu činnosti advokáta - zmocněnce spočívá zásadně v redukci počtu úkonů právní služby (posuzování jejich účelnosti), popř. povahy takového úkonu, nikoli v redukci výše tarifní hodnoty rozhodné pro sazbu odměny.“[\[7\]](#)

A právě nadužívání možnosti redukovat úkony zmocněnce obecnými soudy vede nakonec k reálnému snížení jejich odměny za odvedenou práci.[\[8\]](#) Na vzrůstající kritiku reagoval předseda Vrchního soudu v Praze JUDr. Luboš Dörfel, Ph.D. tak, že považuje činnost zmocněnců poškozené osoby, kterou vykonávají advokáti za důležitý prvek trestního řízení, který napomáhá dosažení spravedlnosti v soudním procesu a ochraně práv obětí trestných činů. Upozornil, že rozhodovací praxe při posuzování výše odměny advokátů není jednotná a již dříve využil jako předseda Vrchního soudu v Praze pravomoc plynoucí z § 28 zák. č. [6/2002](#) Sb., o soudech a soudcích, a podal koncem roku 2023 k Nejvyššímu soudu podnět ke sjednocení rozhodování soudů v otázce přiznání nákladů zmocněnce poškozeného.

Mgr. Denisa Kartusová,
advokát

Mgr. Tomáš Vanča,
advokátní koncipient

[Advokátní kancelář Kartusová Legal](#)

Vodičkova 791/41
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777228557
e-mail: kartusova@kartusovalegal.cz

[1] Vyjma zvlášt zranitelných obětí půjde také o poškozeného, kterému byla způsobena úmyslným trestným činem těžká újma na zdraví, nebo který je pozůstalým po oběti, které byla trestným činem způsobena smrt.

[2] Jedinou výjimku v tomto případě tvoří trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196 tr. z.).

[3] ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. s. 595. ISBN 978-80-7400-465-0. Ustanovení § 51a prošlo za posledních pár let značným legislativním vývojem. Zásadní byla novelizace trestního řádu zákonem č. [56/2017](#) Sb., na základě, které došlo k přeřazení kategorie zvlášt zranitelných obětí z odstavce 1 do odstavce 2, vedle mladistvé poškozené.

[4] Ohledně advokátního tarifu zaznívá dlouhodobá kritika, že nebyl novelizován a neodpovídá již ani zdaleka ekonomické realitě. Místopředsedkyně ČAK JUDr. Monika Novotná k tomuto již před časem dodala: „Stávající advokátní tarif neplní dvě funkce, které plnit má. Tou první je spravedlivá odměna advokáta za činnost, kterou hradí stát, typicky obhajoby ex offio. Druhou je náhrada nákladů právního zastoupení, přiznávaná procesně úspěšnému účastníkovi, která by se - v ideálním světě - měla blížit odměně, kterou účastník skutečně svému advokátovi zaplatil.“

[5] V roce 2020 Ústavní soud neshledal za protiústavní limit 5.000,- Kč (zrušený § 12a odst. 2 AT) pro úkon i v těch případech, kde zmocněnec zastupoval oběť na základě plné moci. Změna nastala v okamžiku, kdy 1.1.2022 byl zrušen limit 5.000,- Kč, zmíněné ustanovení § 12a odst. 2 AT. To znovu umožnilo odměňovat zmocněnce na základě výpočtu z tarifní hodnoty přiznaného adhezního nároku a justice se vrátila do doby před zásahem Ústavního soudu z roku 2020.

[6] Shodně se Ústavní soud vyjádřil i v usnesení ze dne 31. 10. 2023 sp. zn. IV. ÚS 2214/23 a návazně pak i v nálezu ze dne 5. 12. 2023 sp. zn. IV. ÚS 2137/23.

[7] Podobně se Ústavní soud vyjádřil i v rozhodnutích II. ÚS 1033/21, I. ÚS 198/23, I. ÚS 1522/23.

[8] Přehledně tento argument shrnuje advokátka JUDr. Petra Carvanová ve svém otevřeném dopise, dostupné [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)